

Mici mînării

Le știm cu toții: suta de mii strecurată în buzunarul doctorului sau al asistentei care îi face injecții bunichii bolnave, anestezistului, polițistului care ne-a oprit pentru exces de viteză, atenția „de-o bere” pentru băieții care vin să ne instaleze cablul sau să ne repare telefonul, deși e parte din slujba lor, pentru care sînt plătiți, mărunțișul lăsat poștaşului care vine să ne aducă pensia, șamd, șamd. Le știm cu toții. Le facem cu toții. Sînt încă parte din viața noastră cotidiană și nu știm dacă vor dispărea vreodată. Mai rău e că nu sîntem siguri că vrem să dispară. Ne-am simți goi, dezbrăcați, nepotrivii într-o lume dușmănoasă. Nu am ști încotro să ne îndreptăm, ne-am teme constant că doctorii ne vor lăsa soția să moară pe masa de operație sau bătrîna mama ne tratată în spital. Nu am ști cum să ne asigurăm de serviciile prompte ale funcționarului de la Fisc sau de la CEC.

Ce s-ar întîmpla, însă, dacă chiar ne-am opri din dat șpagă, mită, mica atenție? S-ar desface oare gurile Iadului și ne-ar înghiți? Viața ne-ar deveni, probabil, un coșmar de incertitudini, de așteptări în care ne-datul șpăgii ne-ar pune în poziția de a trebui să contăm pe bunul simț, profesionalismul și umanitatea celor care ne servesc. Ar trebui să mizăm numai pe ei ca să ne respecte demnitatea și să nu ne lase să așteptăm în frig ore întregi pentru un pașaport care, pînă la urmă, s-ar putea obține și prin poștă așa cum se face în majoritatea țărilor civilizate. Poștaşul ne-ar arunca pensia la gunoi sau ar fura-o așa cum face cu diverse obiecte trimise în plic – brelocuri, amintiri, poze, cu care, în majoritatea cazurilor, nici nu are ce face. Să ne asumăm, însă, asemenea responsabilitate?

Să încercăm, oare, să găsim o modalitate de a-l face pe șoferul de autobuz să nu ne dea un bilet compostat pe un leu, când biletul e un leu și cincizeci de bani? Să ne oprim din a-i returna biletul compostat la coborîre, dîndu-i astfel posibilitatea de a-l da altcuiva și de a mai face un leu și pe seama ăluia?

Nu! Sub nici o formă nu am putea să facem așa ceva. E parte din cine sîntem, din viața noastră, din cultura noastră. Bacșisul, străvechi și fanariot, mita, șpaga sînt un fenomen cultural. Ne aparțin în întregime ca popor. Nu sistemul comunist ne-a făcut să dăm bacșiș sau să îl lăsam pe șoferul de autobuz să bage în buzunar leul nostru amărît (pe care nu îl va duce acasă în nici un caz, ci îl va bea, probabil, la crîșmă). Viciul datului de mită, căciulitului, „pusului bine” ne vine de departe, din istoria noastră tulburată. Ne vine din secolul de fanariotism și din uitarea pocalului de aur de pe ghizdurile fîntînilor lui Vlad Țepeș.

Aderarea la Uniunea Europeană o vedem ca pe soluția salvatoare a economiei românești. Lucrurile se vor îndrepta. Salariile se vor mări, în timp. Românii vor scăpa, poate, de imaginea proastă de care se „bucură” în Europa, dar și în restul lumii. Va veni și vremea cînd nu vom mai recunoaște cu jumătate de gură de unde venim. Dar de gestul reflex al strecuratului bancnotei în buzunarul de la halatul alb, al deschiderii ușii cu capul plecat ca să lăsam sacoșa cu sticla sau de împachetatul „bănuțului” sub permisul de conducere nu ne vom dezbăra la fel de ușor. Și nu pot decît să mă gîndesc cu bucurie și duiosie la nepoții mei care nu vor mai ști ce înseamnă să dai șpagă.